

SEÇİMLER SENDİKALARI NASIL ETKİLEYECEK?

10 Mayıs 2023

Yıldırım Koç

14 Mayıs 2023 günü Türkiye tarihinin en önemli seçimlerinden birisini yaşayacağız. Bu seçimlerin sendikalar üzerindeki olası etkisi nedir?

Türkiye tarihinde siyasi iktidarların sendikalara yoğun bir biçimde müdahale ettiği dönemler oldu. 1947-1950 döneminde CHP ve 1957-1960 döneminde DP böyle bir çizgi izledi. 2002-2023 döneminde AKP'nin çizgisi de aynı niteliktedir. Bu nedenle, 14 Mayıs günü seçimlerde bir iktidar değişikliğinin yaşanmasının sendikal yapılar üzerinde önemli etkisi olacaktır.

Ayrıca, AKP iktidarının izlediği ekonomi politikasının ve dış politikanın aynen sürdürülmesi durumunda, özellikle son yıllarda iyice derinleşen ve geçici önlemlerle etkileri sınırlanan ekonomik krizin hızla derinleşeceği ve kitlelerin hayat standardını hızla düşüreceği de dikkate alınmalıdır.

MEMUR-SEN'İN DURUMU

AKP iktidarları döneminde en önemli gelişme, kamu çalışanlarını örgütleyen Memur-Sen'e bağlı sendikaların üye sayısındaki artıştır.

Resmi verilere göre, Memur-Sen'e bağlı sendikaların toplam üye sayısı 2002 yılında yalnızca 41.871 idi. Son veriler 2022 yılına aittir. Memur-Sen'e bağlı sendikaların 2022 yılındaki üye sayısı 1.054.642 oldu. Memur-Sen ve bağlı sendikalar, AKP'nin ve bazı bürokratların aktif ve etkili desteğiyle büyüdü.

2022 yılı sonu itibarıyla Türkiye'de kamu kesiminde toplam (merkezi yönetim, KİT'ler, yerel yönetimler) 3 milyon 94 bin memur ve 591 bin sözleşmeli personel istihdam ediliyordu. Bu kesimin önemli bölümü AKP iktidarları döneminde işe alındı; ancak bu kişilerin hepsinin AKP'li olduğunu söylemek mümkün değildir. Birçok kişi, araya bir AKP'li yakını sokarak işe girebildi ve Memur-Sen'e bağlı sendikaya üye oldu. Seçimlerde hangi partiye oy verdiğiniz bilinmez; ancak hangi sendikaya üye olduğunuz açıktır. Birçok kişi, AKP'li olmasa ve seçimlerde hangi partiye oy verdiği bilinmese bile, kendini korumak ve hatta çıkar sağlamak amacıyla Memur-Sen'e bağlı sendikalara üye oldu. Bazı kamu işletmelerinde de sendika seçiminde baskılar ve tehditler yaşandı. Memur-Sen'e bağlı sendikalara üye olmak, çeşitli baskıları önlemek ve kamu kesiminde çalışma koşullarını iyileştirmek açısından da işe yarayınca, üye sayıları 1 milyonu aştı.

14 Mayıs seçimlerini Cumhur ittifakı kazanırsa, bu üye kitlesi kısa vadede Memur-Sen içinde kalmayı sürdürecektir. Ancak yaşanacak ekonomik deprem nedeniyle memurlar ve sözleşmeli personel ciddi bir mutlak yoksullaşma yaşarsa, orta vadede Memur-Sen'e karşı kitlesel tepkiler ortaya çıkabilir. 2015 yılında Bursa'da Tofaş, Renault, Coşkunöz, Mako gibi işyerlerinde Türk-Metal'e karşı gelişen eylemler, bu nitelikteydi. Memurlar ve sözleşmeli personel de, mavi yakalı işçilerden farklı olsalar da, benzer tepkilere yönelebilir.

14 Mayıs seçimlerini Millet ittifakı kazanırsa, devlet bürokrasisinin üst kademelerinde büyük bir değişim yaşanacaktır. Orta kademedeki bürokratların büyük bölümü de hemen yeni koşullara uyum sağlayacak ve yönettikleri birimlerdeki personel üzerinde geçmişte uyguladıkları sendika baskısını sona erdirecektir. Belki tam tersine, Memur-Sen'e bağlı sendikalardan ayrılmayı bile teşvik edecektir. Bu kademedeki bürokratların yeni koşullara uyum yeteneği muhteşemdir. Bir anda kraldan çok kralcı olabilirler. Memur-Sen'e bağlı sendikalara zorla veya tehditle üye yapılanlar bu sendikalardan anında ayrılacaktır. Memur-Sen'e bağlı sendikalardan bir çıkar umarak üye olanlar da hemen gemiyi terk edecektir. Bu koşullarda Memur-Sen'in temsil ettiği memur ve sözleşmeli personel sayısı birkaç ay içinde 1 milyon 55 binden 200-300 bin düzeyine inebilir.

TÜRKİYE KAMU-SEN'İN DURUMU

MHP'ye yakın bir çizgi izleyen Türkiye Kamu-Sen'e bağlı sendikaların toplam üye sayısı 2002 yılında 329.065 idi. 2022 yılı verilerine göre ise, bu sayı 526.684'tür.

Türkiye Kamu-Sen'e bağlı sendikaların üye sayısında 20 yıllık dönemde yaklaşık 200 binlik bir artış oldu. Bu artışın bir bölümü MHP'nin siyasi iktidarı desteklemesinin sonucudur. Türkiye Kamu-Sen'e bağlı sendikaların toplam üye sayısı 2002 yılında 329,1 bin iken, 2018 yılında 394,4 bindi. Diğer bir deyişle, MHP'nin AKP iktidarını eleştirdiği dönemlerde üye sayısında bir artış olmadı. Ancak MHP'nin AKP'yi desteklediği koşullarda üye sayısı hızla arttı. 2018 yılında 394,4 binden dört yıl sonra, 2022 yılında 526,7 bine yükseldi.

14 Mayıs seçimlerinde Cumhur ittifakının kazanması ve MHP'nin AKP'yi desteklemeyi sürdürmesi durumunda Türkiye Kamu-Sen'e bağlı sendikaların toplam üye sayısında önemli bir değişiklik olmayacaktır. Seçimlerde Millet ittifakının başarılı olması durumunda, son dört yıllık dönemde yaşanan üye artışının önemli bir bölümü kaybedilebilir.

KESK'İN DURUMU

KESK'e bağlı sendikaların toplam üye sayısı 2002 yılında 262.348 idi. Üye sayısı 2015 yılından itibaren hızlı bir biçimde düşerek, 2022 yılında 150.338 oldu.

14 Mayıs seçimlerinde Cumhur ittifakının kazanması durumunda bu sayıda önemli bir düşüş beklenmemektedir. Millet ittifakının kazanması durumunda ve özellikle belediyelerde AKP döneminde atanmış kayyumların değiştirilmesi halinde, KESK'e bağlı sendikaların üye sayısı artabilir.

BİRLEŞİK KAMU-İŞ'İN DURUMU

Birleşik Kamu-İş'e bağlı sendikaların 2018 yılındaki toplam üye sayısı 18.529 idi. Bu sayı 2022 yılında 102.726 oldu. Bu konfederasyonun önder kadroları ağırlıklı olarak CHP ile bağlantılıdır. 14 Mayıs seçimlerinde Cumhur ittifakının kazanması durumunda üye sayısında önemli bir değişiklik beklenmemektedir. Millet ittifakının kazanması durumunda, özellikle Memur-Sen'e bağlı sendikaların üyelerinin önemli bir bölümü bu konfederasyona bağlı sendikalara yönelebilir.

TÜRK-İŞ'İN DURUMU

Türk-İş'in günümüzdeki yönetimi ve özellikle genel başkan Ergün Atalay, iktidardaki AKP ile yakın ilişki içindedir. Türk-İş, son yirmi yıllık dönemde, işçiler açısından en sıkıntılı durumlarda bile, siyasal iktidara karşı kitle eylemleri düzenlemekten özenle kaçındı. İktidarın Orman-İş, Hava-İş, Tekgıda-İş gibi sendikalara yönelik müdahalelerine karşı ciddi bir tavır almadı. TÜİK'in gerçekleri yansıtmayan enflasyon verileri nedeniyle işçilerin, memurların, sözleşmeli personelin, emeklilerin gelirlerinin düşürülmesini eleştirmedi. Vergi dilimlerindeki adaletsizlikler karşısında ciddi bir tepki vermedi.

14 Mayıs seçimlerinde Cumhur ittifakının kazanması durumunda bu anlayış ve uygulama devam eder. Ancak özellikle seçimlerden sonra yaşanacak ekonomik deprem, Türk-İş'in bu yılın sonunda yapılacak genel kurulunda ciddi tartışmalara ve eleştirilere yol açacaktır.

14 Mayıs seçimlerinde Millet ittifakının kazanması durumunda kamu kesiminde örgütlü sendikalarda olağanüstü kongreler ve yönetim değişiklikleri gündeme gelebilir. Yıl sonundaki genel kurulda ise AKP iktidarı döneminde sessizliğini koruyan yöneticilerin sert biçimde eleştirilme olasılığı yüksektir

HAK-İŞ'İN DURUMU

Hak-İş de AKP iktidarı döneminde büyüdü; Hak-İş'e bağlı sendikaların bildirilen üye sayısı 700 bini aştı. Hak-İş'e bağlı Hizmet-İş Sendikası'nın yerel yönetimlerdeki üye sayısı hızla yükseldi. Ayrıca, 2018 yılında kadroya geçirilen taşeron işçilerinin büyük bölümü de Hak-İş'e bağlı sendikalara üye oldu. Hak-

İş'in bu süreçte AKP'nin siyasi gücünden etkili bir biçimde yararlandığı biliniyor. Örneğin, Türk-İş'e bağlı Orman-İş üyesi işçilerin 2004 yılında Hak-İş'e bağlı Öz Orman-İş'e geçirilmesinde yaşanan baskılar çok açıktı.

14 Mayıs seçimlerinde Cumhuriyet ittifakının kazanması durumunda Hak-İş'e bağlı sendikaların üye sayısı artmaya devam edecektir.

Millet ittifakının kazanması durumunda öncelikli olarak merkezi yönetimde, KİT'lerde ve yerel yönetimlerde önemli üyelik kaymaları olabilir. Yerel yönetimlerde kayyumların değiştirilmesi sendika değişimlerine de yol açacaktır. İktidarın değişmesi, özel sektör işyerlerinde de etkili olacaktır. Birçok özel sektör işletmesi yönetimi, yeni iktidarla iyi geçinme çabası içinde, sendika değişikliklerine sıcak bakacaktır. Ayrıca özel sektörde Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na devredilmiş şirketler vardır. FETÖ'nün ayaklanma girişimi sonrasında FETÖ'cü işverenlere ait 717 şirket tam kayyumluğa ve 115 şirket kısmi kayyumluğa devredilmişti. Bu işletmelerde 37,5 bin işçi çalışmaktadır. Bu işletmelerdeki kayyumların değiştirilmesiyle bu işletmelerde örgütlü Hak-İş sendikaları da üye kaybına uğrayabilir.

DİSK'İN DURUMU

DİSK'e bağlı sendikaların toplam üye sayısının 200 binin üstünde olduğu belirtilmektedir.

14 Mayıs seçimlerini Cumhuriyet ittifakının kazanması durumunda, yaşanacak ekonomik depreme bağlı olarak, DİSK'in bazı işkollarındaki sendikalarının üye sayısı artacaktır. Millet ittifakının kazanması halindeyse, Hak-İş'e bağlı sendikalardan ayrılacak işçilerin önemli bir bölümünün adresi DİSK sendikaları olabilir. Özellikle yerel yönetimlerdeki kayyumların değiştirilmesiyle Hak-İş'e bağlı Hizmet-İş'te örgütlü çok sayıda işçinin DİSK'e bağlı Genel-İş'e geçmesi beklenebilir.

Özetle; 14 Mayıs seçimleri yalnızca siyasi hayatımızı etkilemekle kalmayacak, sendikal harekette de, daha önce hiç görmediğimiz boyutta ve etkide, çok önemli yeni yapılanmalara yol açacaktır.